

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.11\(184\).32](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.11(184).32)
УДК 355.233:796.012(4-672ЄС)

Перегінець М.М

кандидат наук фізичного виховання і спорту

Національний університет фізичного виховання і спорту України, м.Київ

<https://orcid.org/0000-0002-1032-6165>

Трачук С. В.

кандидат наук фізичного виховання і спорту, доцент

Національний університет фізичного виховання і спорту України, м.Київ

<https://orcid.org/0000-0002-5580-0510>,

Білецький С. В.

Кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, доцент

Провідний науковий співробітник "Проблемної науково-дослідної лабораторії"

Харківської державної академії фізичної культури, м. Харків

<https://orcid.org/0000-0001-9695-2070>

Голуб В. А.

кандидат педагогічних наук, доцент

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка, м. Кременець

<https://orcid.org/0000-0003-3123-7169>

АНАЛІЗ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ГРОМАДЯН В РІЗНИХ КРАЇНАХ ЄВРОПИ ДО НАЦІОНАЛЬНОГО СПРОТИВУ

Анотація. У цій статті проведено аналіз підходів до організації фізичної підготовки в різних європейських країнах з акцентом на підготовку населення до захисту країни в умовах військових конфліктів. Встановлено, що країни, які мають обов'язкову військову службу або розвинену систему територіальної оборони, зазвичай мають ефективні програми фізичної підготовки, спрямовані на розвиток витривалості, сили та координації. Водночас країни без обов'язкової військової служби прагнуть розвивати фізичну активність населення через спорт, волонтерські ініціативи та навчання.

Ключові слова: військовослужбовці, безпека, національний спротив, фізична підготовка.

Pereginecs M.M., Trachuk S.V., Biletskyi S.V., Holub V.A. Analysis of the system of physical training of citizens in different european countries for national competition. This article analyzes approaches to organizing physical training in various European countries, with a focus on preparing the population for national defense in the context of military conflicts. It was found that countries with mandatory military service or a well-developed territorial defense system typically have effective physical training programs aimed at developing endurance, strength, and coordination. Meanwhile, countries without mandatory military service tend to promote physical activity among the population through sports, volunteer initiatives, and education.

Keywords: military personnel, security, national resistance, physical training.

Постановка проблеми. В умовах сучасної геополітичної нестабільності, питання національної безпеки набуває особливого значення для країн Європи. Одним із ключових елементів національної оборони є підготовка громадян до національного спротиву. Ця система передбачає заходи з підготовки населення до участі в захисті своєї країни у випадку загрози, окупації або інших кризових ситуацій. У різних країнах Європи підходи до підготовки громадян суттєво відрізняються залежно від національних традицій, політичних умов і історичного досвіду. Підготовка громадян до національного спротиву має глибоке історичне коріння. У багатьох країнах Європи подібні ініціативи були розроблені під час Другої світової війни, коли опір окупаційним силам став важливим елементом національного виживання. Після закінчення війни, особливо в період Холодної війни, країни НАТО та нейтральні держави розробили програми, що включали навчання населення в рамках військової підготовки, оборони та виживання в умовах окупації.

Аналіз літературних джерел. Дослідження питань, пов'язаних з пошуком підходів до підготовки цивільного населення до оборони в Україні та в зарубіжних країнах, присвячено низку наукових праць вітчизняних вчених. Так, аналізом системи забезпечення якості військової освіти займалися О. Барабаншиков, Д. Вітер, М. Гацько, А. Зельницький, Б. Олексієнко, С. Печеров, В. Телелим, О. Челпанов.

Серед іноземних науковців, питанням підготовки населення до оборони займалися Lokker N., Townsend J., Hautala H., Kendall-Taylor A. Płaczek J., Adamczewska M. Питанням вдосконалення стратегій оборони європейських країн займалися Timothy R. Mtsintosh; So Susnjak; Tong Liu; Paul Watters; Leh Ng; Malka N. Halgamuge.

Мета статті є аналіз існуючих систем фізичної підготовки громадян у різних країнах Європи, вивчення їх особливостей та визначення кращих практик, які можуть бути застосовані для покращення здатності населення до національного спротиву.

Виклад основного матеріалу дослідження. Війна Росії проти України, а також ескалація напруженості між Росією та країнами НАТО, відновили інтерес до теми національного спротиву як частини загальної стратегії оборони. Це спонукало багато держав Європи до перегляду своїх підходів у цій сфері.

Литва, Латвія та Естонія після здобуття незалежності активно розвивали системи національної оборони, у яких важливу роль відіграє підготовка громадян до спротиву. Ці країни, маючи спільний історичний досвід радянської окупації, створили системи оборони, де значне місце займають цивільні сили спротиву.

Литва має добре розвинену концепцію "Тотального спротиву", що передбачає активну участь усіх громадян у захисті країни. Схожа система існує й у Латвії, де впроваджена програма, що передбачає підготовку резервістів та організацію навчання для цивільних. Крім того, Латвія включила в шкільну програму базову військову підготовку, що формує навички оборони та виживання у молоді [8, 2].

Естонія пішла шляхом інтеграції громадянського суспільства в загальнонаціональну оборону. Організація *Kaitseliit* (Союз оборони) забезпечує добровільну підготовку громадян до спротиву, проводить регулярні військові навчання, включаючи елементи партизанської боротьби та саботажу [6].

Швейцарія є одним із класичних прикладів країни, де підготовка до національного спротиву глибоко інтегрована в загальну оборонну стратегію. Швейцарська армія побудована на основі принципу загальної військової служби, яка зобов'язує майже всіх чоловіків пройти військову підготовку та зберігати особисту зброю вдома. Регулярне проходження військових зборів, де фізична підготовка є обов'язковим компонентом. Громадяни тренуються в умовах, наближених до бойових дій, і особлива увага приділяється розвитку витривалості, швидкості реакцій та фізичної стійкості [4].

Фінляндія має систему "загальної оборони", яка передбачає активну участь цивільних осіб у національному спротиві в разі загрози. Як і в Швейцарії, майже всі чоловіки проходять військову підготовку, і значна частина населення регулярно бере участь у навчаннях резерву. Фінська система спротиву також активно залучає жінок, які можуть виконувати не тільки підтримуючі, але й бойові завдання. Крім того, фінське суспільство готується до можливих кібератак та інформаційної війни, що розширює поняття національного спротиву до включення нових форм гібридної війни. Система фізичної підготовки громадян Фінляндії до національної оборони базується на загальній концепції "тотальної оборони". Це означає, що кожен громадянин вважається важливою складовою обороноздатності країни. Після завершення військової служби громадяни залишаються частиною резерву і можуть бути мобілізовані в разі загрози. Для підтримання фізичної форми й готовності до мобілізації організовуються регулярні тренування й курси для резервістів. Резервісти можуть брати участь у різних заходах, що передбачають фізичну активність і розвиток необхідних навичок, як-от орієнтування на місцевості, стрільба та виживання.

Громадська організація Фінська Асоціація Національної Оборони пропонує навчальні програми з підготовки до оборони для громадян усіх вікових категорій. Ці курси включають фізичні тренування, навчання тактичним навичкам, медичну підготовку, а також заняття з лідерства і планування операцій. Дана підготовка відіграє важливу роль у підтримці та розширенні військових знань серед населення [5, 1].

Польська концепція територіальної оборони організована через систему територіальної захисту, яка була значно розширена після 2014 року. Війська територіальна оборона стали важливою частиною загальної оборонної стратегії країни, залучаючи резервістів та цивільних осіб до регулярних навчань [3].

Польська модель передбачає підготовку як регулярних військових, так і цивільних для дій у разі військових загроз або окупації. Цивільні загони спротиву активно залучаються до участі в оборонних навчаннях, що включають елементи партизанської боротьби та підривної діяльності.

Система фізичної підготовки до національного спротиву у Польщі є частиною більш широкої оборонної стратегії, яка включає як військову, так і цивільну складові. Основним органом, що регулює фізичну підготовку до спротиву, є Міністерство національної оборони Польщі [12].

Однією з важливих складових фізичної підготовки до національного спротиву є діяльність воєнізованих організацій. До таких організацій належать добровільні військові формування, такі як Польські територіальні війська (*Wojska Obrony Terytorialnej*), які навчають громадян захисту території країни.

Крім територіальних військ, у Польщі діють різні асоціації та організації, які займаються підготовкою цивільних до можливих конфліктів і кризових ситуацій. Наприклад, організація «Стрілецький Союз Польщі» (*Związek Strzelecki*), яка має військово-спортивний профіль і активно залучає молодь до програм фізичної та військової підготовки [9].

На рівні місцевих громад і муніципалітетів також проводяться навчання з фізичної та військової підготовки, зокрема в контексті підвищення загальної готовності до реагування на надзвичайні ситуації. Це включає як заняття з фізичного розвитку, так і навчання координації дій у випадку кризових ситуацій, зокрема при військових загрозах [7].

Після багатьох років нейтралітету Швеція також повернулася до розробки системи "тотальної оборони". Вона включає як військову, так і цивільну складову, де громадяни готуються до спротиву та виживання під час окупації або збройного конфлікту.

Шведська стратегія включає як фізичні, так і інформаційні аспекти. Громадяни навчаються не тільки тактичній обороні, але й протистоянню дезінформації та кібератакам, що є важливим елементом сучасної війни.

Система фізичної підготовки громадян Швеції, спрямована на підготовку до національного спротиву, є частиною більш широкого підходу до національної безпеки та оборони. Швеція тривалий час була нейтральною країною, однак останніми роками внаслідок змін у безпековій ситуації в Європі вона приділяє більше уваги питанням обороноздатності та залученню громадян до національного спротиву [10].

Шведська концепція ("Totalförsvaret") "тотальної оборони" охоплює як військові, так і цивільні аспекти. Військова оборона включає збройні сили країни, а цивільна оборона залучає різні державні установи, компанії та громадянське суспільство для забезпечення функціонування держави під час криз [10].

Фізична підготовка громадян є частиною цього підходу. В рамках “тотальної оборони” активно пропагується готовність кожного громадянина до дій під час кризових ситуацій, зокрема оборонних.

Швеція акцентує увагу на загальній фізичній підготовці громадян ще зі шкільного віку. У школах фізична культура є обов'язковим предметом, і велика увага приділяється розвитку витривалості, сили та командної роботи. Це закладає основи для участі в майбутніх оборонних ініціативах.

Шведська армія активно залучає резервістів та громадян до програм фізичної та тактичної підготовки. Існують численні курси та тренування, що пропонуються як для чоловіків, так і для жінок, які бажають взяти участь у національному спротиві [11].

Швеції діють декілька організацій, таких як Försvarsutbildarna (Шведська асоціація оборонної освіти), які пропонують навчальні програми для громадян, спрямовані на розвиток фізичної витривалості, сили, швидкості та ряду інших вмінь для реагування на кризові ситуації [10].

Швеція загалом стимулює громадян до активного способу життя через численні програми на національному та місцевому рівнях. Це сприяє загальному підвищенню рівня фізичної підготовки населення, що є основою для національного спротиву.

Перспективи подальших досліджень. Перспективи подальших досліджень аналізу системи фізичної підготовки громадян у різних країнах Європи до національного спротиву зосереджуються на багатьох аспектах, що мають як військове, так і соціально-політичне значення. Оскільки національний спротив вимагає від громадян певного рівня фізичної та психологічної готовності до захисту держави, варто проаналізувати різні моделі фізичної підготовки в європейських країнах і виділі.

Висновки

Підготовка громадян до національного спротиву є важливим елементом оборонної стратегії багатьох європейських країн. Кожна держава розробляє власні підходи, враховуючи історичні обставини, національну культуру та геополітичні загрози. Спільною рисою більшості країн є акцент на загальній військовій підготовці, активному залученні цивільного населення до оборонних заходів та підготовці до дій в умовах окупації або гібридних загроз.

Поглиблений аналіз існуючих моделей дозволяє зробити висновок, що успішна система національного спротиву повинна бути гнучкою, охоплювати різні форми спротиву — від традиційної військової підготовки до сучасних технологій кібероборони — та забезпечувати високу залученість населення до процесів захисту країни.

Література

1. Воротилова І. С. Трансформація стратегії національної безпеки Скандинавських країн: досвід для України. *Політичне життя*. Т. 2, № 24. С. 31–40.
2. Галагдін В. С. Безпекова криза Європи: Люблінський трикутник як форпост стримування російського імперіалізму : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня бакалавра : спец. 052 Політологія / наук. кер. В. І. Бортніков ; Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк 2024. 65 с.
3. Голуб А. Стратегія національної безпеки Республіки Польща та політичний характер виконавчої влади в Польщі. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*. 2023. № 4 (64). С. 12-21.
4. Єракова В. В. Трансформація доктрини нейтралітету Швейцарії у зовнішній політиці : Магістерська. Київ, 2023. 84 с.
5. Замікула М. О. Безпекова та оборонна політика нейтральних країн Європи в умовах дестабілізації системи міжнародних відносин. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2017-07/bezpeka-93fb8.pdf> (дата звернення 27.02.2024)
6. Москалюк М. Безпекова політика країн Балтії в умовах російсько-української війни. *Регіональні студії*. № 34. С. 58–62.
7. Нова Стратегія нацбезпеки Польщі: головна загроза – неоімперська політика керівництва РФ. Ч.1. URL: https://defenceua.com/minds_and_ideas/nova_strategija_natsbezpeki_polschi_golovna_zagroza_neoimperska_politika_kerivnitsva_rf_ch1-1068.html (дата звернення 26.02.2024).
8. Могильницька К. О. Україно-литовське партнерство в сфері безпеки та оборони. *Політичне життя*. 2020. № 1. С. 122–129.
9. Adamczewska M., „Uwagi i wnioski organizacji proobronnych w zakresie współpracy z MON”, referat wygłoszony w ramach Konferencji rozliczeniowo-zadaniowa i podsumowania roku szkoleniowego organizacji proobronnych, Warszawa, 25.11.2023 r.
10. EVA (2022). *At NATO's door: Russia's invasion of Ukraine shifted the opinion of a 'ority of Finns in favour of NATO membership*. <https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2022/03/eva-analysi-no-104.pdf>
11. Lokker N., Townsend J., Hautala H., Kendall-Taylor A. “How Finnish and Swedish NATO Accession Could Shape the Future Russian Threat: A Report of the Transatlantic Forum on Russia.” Center for a New American Security, 2023. <http://www.jstor.org/stable/resrep47256>.
12. Płaczek J. Propozycja nowej strategii bezpieczeństwa narodowego RP. *Przegląd Geopolityczny*. 2023. № 44. s. 54-70.

References

1. Vorotilova I. S. Transformatsiia stratehii natsionalnoi bezpeky Skandynavskykh krain: dosvid dlia Ukrainy. *Politychne zhyttia*. Т. 2, № 24. С. 31–40.
2. Halahdin V. S. Bezpekova kryza Yevropy: Liublinskyi trykutnyk yak forpost strymuvannia rosiiskoho imperializmu : robota na zdobuttia kvalifikatsiinoho stupenia bakalavra : spets. 052 Politolohiia / nauk. ker. V. I. Bortnikov ; Volynskiy natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrainky. Lutsk 2024. 65 s.

3. Holub A. Stratehiia natsionalnoi bezpeky Respubliky Polshcha ta politychnyi kharakter vykonavchoi vlady v Polshchi. Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. Politychni nauky ta publichne upravlinnia. 2023. № 4 (64). S. 12-21.
4. Yerhakova V. V. Transformatsiia doktryny neutralitetu Shveitsarii u zovnishnii politytsi : Mahisterska. Kyiv, 2023. 84 s.
5. Zamikula M.O. Bezpekova ta oboronna polityka neutralnykh krain Yevropy v umovakh destabilizatsii systemy mizhnarodnykh vidnosyn. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2017-07/bezpeka-93fb8.pdf> (data zvernennia 27.02.2024)
6. Moskaliuk M. Bezpekova polityka krain Baltii v umovakh rosiisko-ukrainskoi viiny. Rehionalni studii,. № 34. S. 58–62.
7. Nova Stratehiia natsbezpeky Polshchi: holovna zahroza – neoimperska polityka kerivnytstva RF. Ch.1. URL: https://defence.ua.com/minds_and_ideas/nova_strategija_natsbezpeki_polschi_golovna_zagroza_neoimperska_politika_kerivnytstva_rf_ch1-1068.html (data zvernennia 26.02.2024).
8. Mohylnytska K. O. Ukraino-lytovske partnerstvo v sferi bezpeky ta oborony. Politychne zhyttia. 2020. № 1. S. 122–129.
9. Adamczewska M., „Uwagi i wnioski organizacji proobronnych w zakresie współpracy z MON”, referat wygłoszony w ramach Konferencji rozliczeniowo-zadaniowa i podsumowania roku szkoleniowego organizacji proobronnych, Warszawa, 25.11.2023 r.
10. EVA (2022). At NATO's door: Russia's invasion of Ukraine shifted the opinion of a´ority of Finns in favour of NATO membership. <https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2022/03/eva-analyysi-no-104.pdf>
11. Lokker N., Townsend J., Hautala H., Kendall-Taylor A. “How Finnish and Swedish NATO Accession Could Shape the Future Russian Threat: A Report of the Transatlantic Forum on Russia.” Center for a New American Security, 2023. <http://www.jstor.org/stable/resrep47256>.
12. Płaczek J. Propozycja nowej strategii bezpieczeństwa narodowego RP. Przegląd Geopolityczny. 2023. № 44. s. 54-70.

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.11\(184\).33](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.11(184).33)
УДК 796-053.7:616

Петрачков О.В.
кандидат педагогічних наук, професор, заслужений працівник фізичної культури і спорту України,
начальник навчально-наукового
інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій
<https://orcid.org/0000-0002-2510-1209>

Беліков І.О.
доктор філософії, викладач кафедри фізичного виховання,
спеціальної фізичної підготовки і спорту
<https://orcid.org/0000-0003-3490-8546>, 380953864440@ukr.net

ВІЙСЬКОВО-ПРИКЛАДНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

В статті розкрито структуру та складові системи фізичної підготовки збройних сил Французької Республіки, яка застосовує військово-прикладні вправи та військово-прикладні види спорту. Формування фізичної готовності військовослужбовців збройних сил Франції до бойової діяльності спрямовано на розвиток найбільш важливих військово-прикладних навичок та психофізичних якостей. Військово-прикладна фізична підготовка має великий вплив на формування військової культури та створення сучасної армії, в якій виділяються ресурси на розвиток фізичних здібностей військовослужбовців, тому що усвідомлюють, що високий рівень засвоєння вправ прикладної спрямованості підвищить ефективність виконання бойових завдань та забезпечить успішність проведення військових операцій. Залежно від поставлених завдань, використовуються прикладні вправи, прийоми та дії, які проводяться під час занять з бойової підготовки як окремі предмети. Покращення військово-прикладної фізичної підготовки військ реалізується за рахунок впровадження спеціалізованих комплексів військово-прикладних вправ, які пов'язані з моделюванням екстремальних умов реально-бойової діяльності з підвищеним фізичним та психоемоційним навантаженням, ризиком та небезпекою для життя.

Ключові слова: *військово-прикладна фізична підготовка, військово-прикладні вправи, військовослужбовці, збройні сили Французької Республіки.*

Petrachkov Oleksandr, Bielikov Illia. Military physical training of officers of the French Armed Forces. *The article reveals the structure and components of the physical training system of the Armed Forces of the French Republic, which uses military physical training exercises and military sports. Formation of the physical readiness of military personnel of the Armed Forces of France for combat activities is aimed at the development of the most important military skills and psychophysical qualities. Military physical training has a great influence on the formation of military culture and the creation of modern armed forces, which allocates resources to the development of the physical abilities of its soldiers. They realize that a high level of assimilation of military physical training exercises will increase the effectiveness of combat tasks and ensure the success of military operations. Depending on the assigned tasks, military physical training exercises, techniques and actions are used during combat training courses as separate subjects. The improvement of the military physical training of the troops is implemented through the introduction of specialized complexes of military exercises, which are related to the simulation of extreme conditions of real combat*